

Oratio in die
pe. iij. habita per
theologie magistrū
tertiodecimo. Salu

Postq̄ sum
est nomē ei
ro cōcipere. Scrip
lica lectio p̄ b̄tissim
verū pro illi? digni
positio Suscipiat ic
natus breuis qued
tē ⁊ linguā dirigat
dūm p̄ nobis hodi
ratū habeam? M̄
bis interpellātes. S
briele ita p̄camur. S
diocris pfunditat
p̄ clemētissime. P
die post illi? admī
uitatē. Reliquū de
diuinissimi noīs
clamatorio q̄ scola
citione ⁊ o agētib?
enodare p̄positi ni
solā partē asseqm̄
triplex nobis dispo
nori? nec necessita
Scdm̄ si x̄ps circūc
it ne vera rep̄hēho
legaliū: an simulat
ueniēs patiat̄. Aug
olim nō parua p̄tē

00

01

02

03

04

05

06

07

08

09

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

81

i pa
tiū ⁊
usdē

Carvajal. f. 20.

*Duplicada en el
tom. 2. f. 61*

catū
i vte
iāge
simi
ā ex
v̄ se
mē
r̄pm
i ero
p no
i Ga
ō me
ectir
i. viij
nati
eri ac
c de
circū
teriā
eam
uma
it ob
uerit
iū fu
atiōe
i incō
s fuit
vi ab

a o

a

49 81
Oratio in die Circūcisionis dñice in capella dñi nri Sixti pa-
pe. iiii. habita per Reuerendū dñm Bernardinū Caruaial artiū ⁊
theologie magistrū. S. d. n. cubiculariū. Anno pōtificatus eiusdē
tertiodecimo. Salutis dñice. M. cccc. lxxiiij.

Caruaial. f. 20.

*Duplicata encl
tom. 2. f. 61*

Postq̄ sumati sunt dies octo vt circūcideret̄ puer: vocatū
est nomē ei⁹ Iesus: qđ vocatū est ei ab angelo prius q̄ i vte
ro cōciperet̄. Scriptū est Luce. ij. Breuis est hodierna euāge-
lica lectio p̄ bt̄issime: vosq̄ astatiū ap̄loꝝ successores meritissimi
verū pro illi⁹ dignitate ⁊ merito multo erit breuior nra in illā ex-
positio Suscipiat igit̄ libētissime clemētia tua ⁊ sacratissim⁹ vt se-
natus breuia quedā illi⁹ ⁊ ieiuna cōmētaria. Primūq̄ vt orātē mē-
tē ⁊ linguā dirigat: ⁊ audiētū spūs ad fructū oīois deducat r̄pm
dñm p̄ nobis hodie circūcisuz: passiōis sue p̄mordia ingressū ero-
ratū habeam⁹. M̄nas ⁊ piētissimas p̄ces repulsa indignas p̄ no-
bis interpellātes. Sac̄tissimā igit̄ m̄em̄ itemeratā v̄ginē cū Sa-
briele ita p̄camur. Ave. Postq̄ sumati sunt. ⁊ reliq̄. Duo nō me-
diocris pfunditatis misteria: sacer h̄ic euāgelic⁹ text⁹ amplectit̄
p̄ clemētissime. Primū de circūcisioe carnis saluator⁹ nri dei. viij
die post illi⁹ admirabilē ⁊ oī pietatis cultu venerabilē t̄palē nati-
uitatē. Reliquū de impositōe publica ⁊ vocatōe solēni salutiferi ac
diuinissimi nois Iesu. De quib⁹ in p̄ntiaz nō tā oratorio nec de-
clamatorio q̄ scolastico more breuia q̄daz dicere institui. De circū-
cisione x̄o agētib⁹ nobis si vniuersaz legalis circūcisiois materiā
enodare p̄positi nri sit: ante nos dies q̄ sermo defereret: q̄re eam
solā partē assequimur q̄ dñicā circūcisioz p̄tingit. In q̄ re p̄bleuma
triplex nobis dissoluēdū occurrit. Primū cū x̄ps pctō nō fuerit ob-
noxī⁹ nec necessitati legis subdit⁹: qđ cause ē q̄ circūcidi voluerit
Scđm si x̄ps circūcisus ē: quare ⁊ nos nō circūcidimur. Tertiu fu-
it ne vera rep̄hēsiō Petri a Paulo in eplā Galathaz de obfuitōe
legaliū: an simulatoria ⁊ disp̄satoria: ⁊ q̄ circa hoc sn̄ia min⁹ incō-
ueniēs patiat̄. Augustini videlz ⁊ Hieronymi: quoz sup his fuit
olim nō parua p̄tērio. Tria hec pro captu intelligētie nre breui ab

19

2

soluemus: sub correctiōe tñ bñtudinis tue diue pōtifer 7 sacrosctē
Ro. ac vniuersalis mris ecclesie. ¶ In pmo cur xp̄s circūcidī volu
erit: nō facile ē inuestigare diuina iudicia: nec absq; errore poterit
mortalis aīus īmortal: deo legē necessitatis indicere. Uex quātū
nobis psuasisse potuerūt sacre lre: pueniētissimū fuit xp̄m octaua
die circūcidī: cū de eo alibi scriptū sit: Bene oīa fecit. 7 alibi: Que
dei sunt cōueniētia 7 ordiata sunt. 7 Anselmī rursum est dcm: mini
mū incōueniēs deo esse īpossibile. Dicta x̄o circūcisiōis dñice cō
ueniētia psuadet et multis. Primū vt circūcisiōe sua veritatē hu
māe carnis se hūisse mōstraret. In quo Manicheū Apolinarē va
lētīnū heresiarchas p̄funderet. Manichei siqdē sn̄a fuit xp̄m ha
buisse corp? fantasticū. Apolinaris diuinū. Valētīni celeste de na
tura q̄nte essentie. q̄ oīa luce clari? extirpat: ver? ac naturalis do
lor circūcise carnis dñice. Nēpe si ver? est dolor qd̄ in infante car
nis cōstrictio oñderat: si ver? est sanguis fluēs put fuit. Quid tu
manichee oī belua ignauior corp? fantasticū 7 apparēs tm̄ xp̄o in
utiliter machinaris. Quid tu quoq; Apolinaris diuinū: 7 diuini
tati cū ea īpassibilis sit cōsubstātiāle cōsingis. Quid rursum Valē
tine de natura q̄nte essentie corp? dñicū cōponis cū ea diffinitōe
phoz inalterabilis sit: 7 pegrinaz imp̄ssionū mīme susceptibilis:
quare si dolore afficit corp? dñicum si circūcisus sanguis humorē
effundit: ver? naturale ac ex elemētis mīxtū adiudicari oportebit.
veritas ergo hūane carnis in xp̄o circūcisiōe sua vberriē mōstra
ta est. Deinde cōueniētia dñice circūcisiōis clarescit: vt circūcisi
ōe sua se fore filiū abrahę: cui semen bñdictōis gentiū repromis
sum est: 7 iudeoz fr̄em oñderet. ac iudeis īpsis excusationē tollere
ne eū reciperēt si foret icircūcisus: q̄si nō esset abrahę fili? 7 p̄pha
ille de quo Moyses in Deutero. p̄phētarat. Prophetaz suscitabit
vobis dñs de? de medio frat̄z vroz: ip̄m audite sicut me. Et p̄te
rea circūcidī voluit vt legis on? in se sustinens nos a legis onere
liberaret. vñ Gala. iij. Misit de? filiū suū factuz sub lege: vt eos
qui sub lege erāt redimeret. Rursum circūcisus est: vt obediendī
virtutē suo nobis cōmendaret exemplo. Un̄ octaua die circūcidit

Circūcisiōis

7 x̄o

7 x̄o

7 x̄o

4

37

sicut in lege p̄ceptum est: Infans octo diez circumcideat̄ in vobis
 Leuitici. xii. Dies x̄o octau⁹ circūciōis i lege vltra misticas cās
 ad l̄rāz ideo assignat⁹ est: qz vt rabi Moyses egiptius scribit: In
 fans ante octauū diē ita tenellus est ac si in vtero m̄ris existeret.
 quare nō mediocre piculū precedētiū diez circūciōe subiret. Ce-
 remonia quoqz legis obstarēt q̄ vniuersuz aīal ante octauū diem
 dño offerri nō pmittunt. vñ Leuitici. xii. Bos ouis 7 capra cū ge-
 nerata fuerit septē dieb⁹ erunt sub vberib⁹ m̄ris sue: octauo die 7
 deinceps offerri poterunt dño. In circūciōne x̄o x̄pi non obstat
 q̄ pctō non fuerit obnoxius: cōtra qd̄ circūciō ordinabat̄. Si
 cut enī sponte sua mortē n̄ram suscepit q̄ est effectus pcti nullū in
 se habens pctiū vt nos a morte liberaret: 7 spūaliter faceret mori
 pctō: ita 7 circūciōnez q̄ fuit remediū originalis pcti suscepit: ne
 quaqz originali maculat⁹ vt nos a iugo legis eriperet: 7 in nobis
 spūalem circūciōnem efficeret: vt videlz suscipiendo figurā i ple-
 ret veritatē 7 gram. In puerili insup etate x̄ps quantū ad exterior
 rem cōuersationē in nullo quasi fuit ab alijs puulis iudeoz segre-
 gatus. Nec decuit legistatorē vt Crisosto. inquit in principio na-
 tiuitatis sue legez ferre 7 ab alijs exterius segregari. Cū 7 libellus
 de infantia saluatoris: qui cōplura miracula infantie x̄pi p̄scribit
 tanq̄ apocriphus 7 insup ab hereticis cōfictus nō recipit̄: prout
 scribit Gelasius papa. 7 habet̄ decre. di. xvi. sancta Romana. et ex
 eo p̄ferri nō recipit̄ qd̄ Job. ii. enarrato miraculo p̄uersionis aq̄
 in vinū facto post baptisma saluatoris āno vltra q̄z trigesimo eta-
 tis sue scribit̄: hoc fuit initium signoz. i. miraculoz q̄ fecit Iesus
 Ad litterā ergo x̄pus in puerili etate circūciōnez 7 omīa legis
 p̄cepta ad vnguē vsqz seruauit. Ad perfectā vero etatem dedu-
 ctus ostendere se debuit dñm legis 7 sabbati: legemqz vsqz ad ip-
 sum positam extitisse. vnde 7 tunc in aliquibus supra legem ope-
 ratus est: sicut patet in obseruatione sabbati: in tactu leprosi 7 cō-
 silibus. fuit ergo cōuenientissimuz x̄pum octaua die circūcidi:
 qd̄ primo loco querebat̄. Si vero circa hoc curiosius querā: quid
 ergo de prepucio circūcise carnis dñice. Nonnullis est visuz hoc

o. Standie

que cu sine pctu ar
m. a. i. g.

Resoluta q. p.
de p. p. a. o. q.

xpm resurgētē reassumpsisse: eo q̄ tanq̄ ad veritatē nature huma-
ne ⁊ integritatē ptinēs cū xpo resurgere debuit: licz cicatrix in sig-
nū victorie in manib⁹ pedib⁹ ⁊ latere remāserit. Qd̄ vero aliq̄ di-
cūt in laterana basilica vel al̄s pro reliq̄is obfuarī Solēt isti r̄nde
re illud nō esse xpi p̄puciū sz de aliena materia in illi⁹ similitudinē
mirabilit̄ formatū: ⁊ diuina institutiōe ⁊ p̄uilegio deuotōi fideliū
derelictū. Sicut ⁊ caro xpi diuersis loc⁹ pro reliq̄is obseruat̄ q̄ nō
xpi caro sz mirabilit̄ formata ⁊ ad deuotōz fideliū in figura ⁊ lo-
co accidētū panis p̄secrati relicta est. Ab alijs t̄n pie credit̄ vt re-
fert Comestoz in quadā notula: p̄puciū ip̄m dñicū ab angelo ī tē-
plo hierim delatū esse Carolo magno ⁊ ab eo Alq̄sgrani positū: et a
Carolo caluo delatū Caroliū: ⁊ Jacob⁹ de voragie ⁊ Guil. durādi
referūt illud inde in urbē trāsportatū: ⁊ veneratissime apud lateza-
nū locatū esse: qd̄ ⁊ versus ibidē attestari vident̄. Ecclesia quoq̄
hoc idē innuit stationē die circūcisiōis apud lateranū instituens
singulis quoq̄ ānis hāc sacratissimā reliquiā cū ceter⁹ illi⁹ basili-
ce statuat̄ t̄pibus pp̄lo adorādaz oñdens. Nec incōueniēs magnuz
esset si xps resurgēs p̄puciū nō reassūpserit. qd̄ enī nō facit diuersi-
tatē viuēt̄ a seip̄o nec defectū nō facit ī resurgēte p̄puciat⁹ idē ē si
bripsi circūciso viuēs: ergo resurgēs. nec defectuosus a seip̄o viuēs
nō ergo resurgēs. potuit forsan ergo xps resurgere circūcissus. Qd̄
si ē: sequeret̄ quoq̄ inde maior ⁊ incōueniēs materia p̄fusionis iu-
deoz: vt. s. videāt in extremo die fr̄z quē nō receperūt: ⁊ ī quē du-
tissime pupugerūt: qd̄ tu quoq̄ diue Sirte oliz dū cardinea polle-
res infula: mirū imodū psuades in eo codice heroic⁹ laudib⁹ ac ce-
leberrimis hono:ib⁹ extollēdo: quē de dñico sanguie paulo. ij. p̄-
decessori tuo dedicasti. vtz hec al̄s ad plenū discutiēda erunt. De
sanguie quoq̄ circūcisiōis xpi: vtrū reassūptus sit: de p̄pucio igit̄
dñico qcquid sit: deo cui⁹ est relinquam⁹ iudiciū. verū de priā. q̄
cur xps circūcidi voluerit satis sit dictū. ¶ Secdo loco dubiū fuit
Ebionis ⁊ Cherithi: Si xps circūcissus ē: quare ⁊ nos nō circūcidi-
mur: cū scriptū sit: Exēplū enī dedi vobis. ⁊ Ambro. dictū existat:
Ois xpi actio n̄ra ē instructio. Grego. quoq̄ in dyalogis: Redē-

p̄puciū rome

*a. 7
ebionite.*

ptoꝝ nꝛ per mortale corpꝰ omne qđ gessit hoc nobis in exēplo pre-
 buit. Nec mediocre fomētū Ebionis intelligētia sacre lꝛe prestite-
 rūt. Scriptū est enī de circūcisiōe Gen. xvii. Erit pactū meū in car-
 me vꝛa in fedus eternū. Eternū autē est qđ nullo fine claudit. Si-
 ne fine igitꝛ duratura est circūcisiō. ⁊ Baruch. iiii. De lege Moyſi
 hic est liber mādatoꝝ dei ⁊ lex que eternū pmanet. Et saluator nꝛ
 Matb. v. Nō veni soluere legē sꝫ adimplere. Quedā etiā de lega-
 libꝰ sub lege grē pcepta sunt custodiri. vñ actuū. xv. In tertio hie-
 rosolimitano cōcilio institutū est: vt abstineatis vos ab imolatis
 suffocato ⁊ sanguīe. Possunt ergo legalia sub euāgelio seruari si-
 ne criē put Ebionite pꝛēdūt. Rursuz hęc tꝛe apꝛoꝝ fuata leguntꝛ
 nō solū a petro apꝛo circūcisiōis: rez ⁊ a paulo magꝛo gētū. Vñ
 actuū. xvi. Circūcidit timotheū. ⁊ xviii. in theocrē comā sibi naza-
 reoꝝ more totōdit. ⁊ xxi. Purificatꝰ sꝫ legē itrauit tēplū ⁊ hostias
 obtulit. dein manēt hodie mltā legalia: de quibꝰ decīatio: oblatō
 thurificatio: ⁊ q̄si oēs sacerdotales vestes ve. institutōis: Victus
 quoqꝰ ⁊ ritꝰ azimoz in eucharistia. multa pꝛerea de iudicialibꝰ in
 diuersis mūdi ptibꝰ sub xpō fuanꝛ. sicut pꝛ de taliōe ⁊ q̄drupla pe-
 na furti cū silibꝰ. Ultra hec q̄si euaginatꝰ ensibꝰ rōibꝰ etiā pugnāt
 Ebionēi: apud deū nō est trāsmutatio: ego deꝰ ⁊ nō mutoꝝ. Mala-
 chie. iij. Duiꝰ autē signū esset pꝛoris pcepti reuocatioꝝ alteriꝰ substi-
 tutio: pcepta ergo legalia nō sunt reuocata sꝫ durāt. Demū opinī-
 one sua fortiꝰ insurgūt. Lex nō reuocatꝛ nisi p supioꝛē vel eqꝛlez cō-
 dēti. Lex autē circūcisiōis a deo data ē de quo nemo fidelis abigit
 nec inuenitꝛ ab eodē reuocata nec veteri nec in nouo testō. Si oēs
 hincide vtriusqꝰ legis pꝛinētā pscuteris: nō est igitꝛ reuocata sed
 durat. His ⁊ alijs pꝛēdit Ebion veterrimꝰ ac impiissimꝰ heresiari-
 cha circūcisiōnē cū baptismo: legē cū euāgelio fuari oportere. Aut
 saltē si nō necessaria legalia sub grā esse tñ indifferētia: q̄si ea ser-
 uare nō sit criale. Habuitqꝰ pꝛchdolor tēpestare nꝛa diuersis puin-
 cijs nōnullos sue impietatis pꝛortes. Vez quātū facultas dabitꝛ ac-
 toꝛe deo paucis enitar oñdere quātū hec snā a xpīana fide discre-
 pet: quātūqꝰ ceterꝰ erroribꝰ ⁊ heresibus q̄ ammodo in eccīa dei

ms.

7.

27

37

20

2

210

furreterūt: maior turpior et abhorribilior cēsenda sit. ubi p̄sideratō
ne dignū est p̄cepta legis veteris triphariā partiri. Alia q̄dē deā
moralia. Alia cerimonialia. Alia rursuz iudicialia. P̄cepta mora
lia ea sunt q̄ de morib⁹ naturalis rō bñ instituta edocet: q̄lia sunt
decē p̄cepta decalogi: et quedā ad ea reducta. Sicut illud Leui. xix.
Corā cano capite surge et honora p̄sonā senis et filia. q̄ sparsim co
der ve. institutōis p̄tinet cerimonialia: sūt determinatōes p̄ceptor
p̄rie tabule in cultu diuino: et ordinatōes quedā ad hoc figurales
et misticē: significātes futurū xp̄i aduētū et ipsi⁹ venerāda misteria
q̄le hoc circūcisōis mādatū: et illud imolatōis agni pascalis: aziz
morū rit⁹ et filia. Judicialia vō sunt determinatōes p̄ceptor scde ta
bule: et p̄ceptōes quedā ordinate ad regimē cōpositiōis et pacē illi⁹
pp̄li israel: q̄le illud taliōis cum filibus. Cū ergo q̄rit: vtrū legalia
sub xp̄o cessauerint. Nō est nobis q̄stio de moralib⁹: cū ea sicut pre
cepta nature nō legis durēt q̄diu et natura durat. Jura enī natu
ralia impmutabilia sunt: in Ethic. v. vñ et ea sub xp̄o nō tāq̄ legis
Moyli s̄z tanq̄ nature p̄ceptōes obligāt. Est ergo q̄stio de cerimo
nialib⁹ et iudicialib⁹: de quibus itez indubie p̄stat oīa cū lege cessas
se. Legis autē mutatōis p̄phica: euāgelica: et ap̄lica aucte cōcludaz.
In p̄mis occurrit illud Jere. xxxi. Feriā domui israel et domui iuda
testm̄ nouū: nō s̄m pactū qd̄ pepigi cū p̄ribus v̄ris qd̄ et irritū fece
rūt. et reliq̄. vbi euidentissime Jere. legis mutatōis p̄dixerat affutu
rā: put ex ipsis quoq̄ p̄pheticis verbis ap̄ls Hebre. vii. efficacissi
me argumētatus ē. Alit enī ap̄ls dicēs p̄pha: Feriā testm̄ nouū ve
terauit pu. i. oñdit p̄cedēs testm̄ esse vetus. verū si vet⁹ est finien
dū est. vñ et subdit. Omne enī qd̄ antiquat et senescit p̄pe interituz
est. In euāgelio quoq̄ Math. xi. Saluator n̄r p̄pheta ille magn⁹
quē moyses audiendū et imitādū p̄dixerat inqt. Lex et p̄phē vsq̄
ad Job. hoc ē ministerio Jo. impleto. Vñ Aug. in q̄nibus no. et
ve. te. hāc legē dicit saluator vsq̄ ad Jo. nō vltra seruādā. Sic enī
data est vt cōpleto tpe cessaret. Nec enī fuit ab initio s̄z ad tēpus
ex cā data: vt veniēte tpe plenitudinis et veritatis cessaret lex figu
ralis. et Jo. xix. de cruce saluator inquit: Cōsumatū est. Quid nisi

Legis mutatio p̄phica

expe

84

cōsumationē legis 7 pphetarū plenitudinēq; ac rursuz euacuatio
nē insinuat. Quidq; q; velū templi scindit mediū nisi reuelationē
vmbre legalis substituta euāgelica luce p̄tendit. Ap̄licis vero te
stimonij de euacuatiōe legis: scripture canonice plene sunt. Uer
rū vt de multis pauca referā: occurrit illud imprimis qđ de lege
Moyfi Roma. vii. scribit. Nūc soluti sum⁹ a lege mortis in q̄ deti
nebamur: vt seruiam⁹ in nouitate spūs nō in vetustate lre. et Col
loceñ. ij. Nemo vos iudicet in cibo 7 potu: aut in pte diei festi: aut
neomenie: aut sabbatorū q̄ sunt vmbra futuroꝝ. Et rursuz tota ep̄i
stola Galatharū cap̄lis ser. 7 Hebreorū tredeciz cōprehēse: nihil ali
ud oppugnāt q̄ eorū heresim in p̄ncipio nascētis ecclesie p̄tulerūt
qui legalia sub xp̄o ad salutē necessaria rapti sunt. Vñ Gala. c. iij
Insensatos 7 fascinosos inuehit: qđ ad legalia pseudo ap̄loꝝ mo
nitione redierint. 7 c. iij. inquit. Cū cognoueritis deū quō cōuer
timini iterū ad infirma 7 egena elemēta quib⁹ denuo seruire vul
tis. Hec aut̄ appellat sacra legalia. sup̄ quē locū Hiero. hoc ideo di
xit ap̄us: qz legis obseruātia cui dediti tunc erāt erat pctm̄ pene
par seruituti idolorū: cui ante cōuersionē seruiērūt. Denuo aut̄ di
cit vt ostendat qđ nō distat lex post xp̄m ab antiqua idolatria. Et
Galatharū. ii. Petrus a Paulo de obseruatiōe legalium rephendit:
qz vt inquit: rephensibilis erat: nec ambularet ad veritatē euāge
lij. Erit ergo cōtra euāgelicā veritatē post passionē dñicā obfua
re legalia. Rursum Galatharū. v. admonet: State ergo 7 nolite ite
rū iugo seruitutis cōtineri. Ecce ego Paulus dico vobis: qm̄ si cir
cūcidim⁹ xp̄s vobis nihil p̄dest. Deinde Hebre. ep̄la quasi p̄ totū
conat̄ oñdere legis impfectionē: euāgelij p̄fectissimā dignitatez:
illiusq; figurālē euacuatiōz: isti⁹ substitutionē oportunā 7 pleniss
simā. vñ Hebre. vii. Cū oñdisset ap̄ls sacerdotiū leuiticū euacuātū
fuisse 7 illi in xp̄o eternū sacerdotiū successisse iux̄ ordi nē melchiz
sedech substituit. Trāslato aut̄ sacerdocio necē ē vt legis trāslatio
fiat. 7 post pauca subnectit: Reprobatio aut̄ fit p̄cedēt̄ mādati. i. le
gis moyfi p̄pter ifirmitatē ei⁹ 7 vtilitatē. nihil. n. ad p̄fectū addu
xit lex. Rursuz actuū. c. xv. Cōgregata ē tertia sinod⁹ hierosolimis

aploꝝ ⁊ senioꝝ sup altercatiōe maria iudeoꝝ ⁊ gentiū que celebra
ta ē anno. xiiij. post passiōē dñicaz. qua finita Petr⁹ ap'is Romā
cōmeauit. put Comestoz scribit. Fuitq; inibi cōciliaris q̄stio: vtrū
opo: teat fideles sub xp̄o circūcidi ⁊ obſuare legalia. Et mult' hīc
inde deductis Petr⁹ ⁊ Jacob⁹ ⁊ vniuerſa ecclia diffiniuit spūi scō
⁊ ſibi videri fideles nō eſſe circūciſiōi arctādos: nec ceter' ceremo
nijs legalib⁹ ſeruitut'. Cōſtat igit' clariffime ppheticis euāgelic
ap'icis: p̄mis quoq; illis cōciliarib⁹ documētis legalia post xp̄um
ſeruāda nō eſſe: qđ ⁊ rōe monſtrat'. Vniuerſa ſacrā oblationes ſa
crificia ⁊ p̄cepta legalia fuere figuralia ⁊ ſigna pnoſtica aduētus
miſſie. Vñ ⁊ rabi Moyſes li. directōis ppleroz. legē ⁊ pphas ad
dies meſſie ſolū eloqui oñdit. Iſidorus quoq; in p̄ncipio leui: oīs
hoſtiay illa diuerſitas xp̄i hoſtiā p̄ferebat. ⁊ Hebreoz. x. vmbra h̄z
lex futuroꝝ. j. Corinth. x. Oīa in figura cōtingebāt illis. Auguſt.
quoq; in. q. no. ⁊ ve. te. edocet vniuerſuz ſtatū ppli iſrael fuiſſe fi
guralē. Adueniēte aut' veritate ceſſare debet vmbra ⁊ figura. Vñ
ap'is. i. Corin. xiii. Adueniēte qđ p̄fectū eſt euacuabit' qđ ex pte. i.
imp̄fectū ⁊ figurale eſt. Et hoc eſt qđ Aug. dicit ⁊ Faufū. Jā xp̄s
nō p̄mittit' nāſcitur' ⁊ paſſur' qđ illa ſacrā quodāmodo p̄ſona
bāt: ſz annūciat' nat' ⁊ paſſus q; hec ſacrā q; a xp̄ianis agunt iāz p
ſonāt. Legalia ergo adueniēte xp̄o ceſſare debuerūt: imo qđ āpli
us eſt poſt paſſionē dñicā nō ſolū fuerūt mortua. i. nō neceſſaria
ad ſalutē: verūetiā ſunt mortifera. i. obſeruatorib⁹ ſuis mortē spū
alē inducētia. qđ ex eo p̄z. Qui diceret xp̄m v̄tuz nō veniſſe fact'
quoq; hoc ip̄m p̄teſtaret' ⁊ cōtēderet: nōne grauiffime delinq̄ret:
fediffima hereti maculat'. nemo niſi rōis ignar' ambigit. Circū
ciſio ⁊ cetera legalia figurāt xp̄m v̄tuz nō veniſſe. Quicūq; igit'
hodie circūcidit' ſabbatizat pascalē agnū imolat: dicit ⁊ factis pte
ſtat' xp̄m ventuz nō veniſſe: hīc igit' tanq; grauiffima hereti no
tat': impiiffim' ac nefandiffim' cēſendus ē. qđ ſi forſan hec faciēſ
verbis tñ dicat xp̄m iam veniſſe. Cū verbis facta p̄ria ſint: factis
potius q; verbis in moralib⁹ ⁊ materia religiōis ſtat'. Quo fit vt
bis bñ pueniat illud ap'icū: Cōfitemē ſe noſſe deū: fact' aut' negāt

u. d. p.

mortifera ſūt. ⁊

ebionis gregorij

Quod Paulus supius dixeram? dicta Ebionica heresis ceteris quam
 modo surrexerunt esse grauiore ex his constabit. Nepe in ecclesia sancta dei
 complures hereses diuersa tempestate surrexerunt: quas Isidorus in hismo-
 li. viij. commemorat. et habet. xxiiij. q. iij. quidam autem vix earum singule
 singulos articulos et partes christiane fidei et religionis orthodoxe percipi-
 unt: ut de Arrio de Sabellio de Nestorio de Eutice et reliquis consta-
 re poterit. Ebionite autem nazarei christiani: qui obsequantes legalia di-
 cunt et factis profitentur christum veterum non venisse: non religionis portiones sed
 vniuersam fidem et catholicam eruditionem profundunt. Si enim christus nondum ve-
 nit: nihil de gratia: nihil de religione: nihil de tota fide subsistit: quod il-
 lius predicatio et aduentu firmata est. Unde et hanc danatissimam heresim
 Inno. iij. c. maiores de baptis. abijciendam et exterminandam admonuit
 Gregorius quoque ita graue opinatur est ut potissimam heresim futuram
 esse antichristi testes: qui sabbatum et dominicam: circumcisionem et baptismum custo-
 diri faciet. put habet de conse. di. iij. puenit. que et huius opinionis
 cultores antichristiani potius quam christiani euidentissima ratione et gregorius nu-
 cupatione censendi sunt. Non est tamen pretereundum silentio quod de percisso tempore
 quo legalia ceperunt esse mortifera inter doctores sacros vehemens et an-
 tiqua querela est. Opinatur namque Hieronymus statim post passionem dominicam ea
 fore mortifera. vnde dicebat apostolos post dominicam ascensionem nunquam veritate
 obseruasse legalia: sed solum quadam pia simulatione ne scandalizarent iu-
 deos et eorum peruersionem impediret. quod quidem simulatio non ita intelligenda
 est quasi illos actus legales non facerent: sed quod intentio faciendi non fu-
 it quasi legales ceremonias obsequarent. Velut si aliquis propiciu sibi sciri-
 deret sanitatis gratia vel alio non causa legalis circumcisionis obsequaret. Hec
 tamen Augustinus in epistolis ad Hieronymum grauius etiam confutat. Dicit enim indecens
 videri apostolos occultare propter scandalum que pertinet ad veritatem vite
 vel doctrine et simulatione vti in his que expediunt salutem fidelium. quare
 firmiter asseuerat apostolos post passionem vere non simulatione usus fuisse
 se legalibus. Distinguit ergo tria tempora legalium. In primo fuerunt viuaz
 necessaria in secundo mortua. in tertio mortua et mortifera. Primum currit
 a moyses usque ad christum: sub quo legalia populo iudeorum fuere ad salutem
 necessaria que etiam sub modo contulere. Secundum currit a passione christi

quod mortifera esse
cepit

vsq; ad diuulgationē euāgelij. quo tpe pueris ex iudaismo licituz
erat si vellēt vti legalib; mortuis. nō quidē in ipsis ponētes spes q̄
si alicui; virtutis essent: aut q̄si sine eis gr̄a xp̄i nō sufficeret ad salu
tē s; ppter quādā legis veneratōz: ne oīno viderēt lex vet; fuisse
reprobāda si statī quasi idolatria fugerēt. 7 sic m̄r sinagoga dedu
cerēt ad tumulū cū honore. Tertiu; x̄o tps currit post euāgelij di
uulgationē vsq; ad in sempiternū: sub quo legalia 7 mortua sunt:
7 grauissime mortifera. de quo Aug. ad Hiero. legalia quidē velut
defuncta corpa necio deducēda erāt quodāmodo ad sepulturam.
nec filatorie s; religiose. Nō autē deserēda cōtinuo vel inimicōz ob
trectatōibus tanq̄ canū morsib; exponēda. Deinde autē illis cum
suo honore sepultis q̄squis xp̄ianoz q̄uis ex iudeis sit ea filiter
celebrare voluerit: nō erit pius deductoz vel baiulus corpis ad se
pulchrū s; ipsi; sepulture sacrilegus violator. Nec est igit; Augu.
Inia quā cōis n̄roz sapiētū scola comitat;: ex eo signāter q̄ in apli
cis dictis 7 factis 7 p̄sertim scriptis nihil vnq̄ filationis aut fictō
nis esse p̄tendūt. Precise autē 7 p̄ctualiter suputatiōe annoz 7 mē
siū diffinire q̄n istud tertiū tēpus incipet sub quo legalia vniuer
saliter tā de gentib; q̄ de iudaismo cōuersis fuisse mortifera: nō
est facile inuenire: nec illud sacre l̄e tradiderūt. Historica enī scri
ptura nō p̄ducit ecclesiā vltra quintū Aeronis annū: videlz nō vl
tra trigelimū a passiōe saluatoris: 7 toto illo tpe iudei pueri obser
uare legalia: qd̄ 7 eis licuit: vt pz ex q̄rto Hierosolimitāo p̄cilio
de quo actuū. xxi. Nec credūt q̄ hec accuratē rimati sunt legalia a
iudeis fuisse omīssa vsq; ad euersionē hier̄m 7 dispersionē iudeoz
cū gentib; tūc enī cōformarūt se gētibus inter quas fuerūt dissi
de; etiā p̄ ap̄los vel eoz successores determinato tpe simplr phibu
it legalia obseruari a fidelib;. Vex hoc tps scriptura canōica p̄cise
nō tradit: cū ad illud tps nō deuenit. Eusebi; tñ cesariēn li. ij.
ecclesiastice histo. c. xxix. enarrat; 7 repullis opinionib; Ebionis et
Cherithi: q̄ quasi ap̄oz tpe exorte 7 exticte sunt. Subdidit hec de
illis heresib; q̄ tpi; memoratis a vitate declinātes cito extincte
sunt retulisse sufficiat. magister Alexāder de Hles doctor solēnis

quod oīa cessauerunt
legalia nō obseruari

custodiri

alio

tertia pte sūme dicit post illā aplicā scripturā Gal. v. Si circūcidi
 mini rps nobis nihil pdest. Tertiu hoc tps iccepisse quo vniuer
 saliter legalia fuere mortifera. Vt hoc nō satis pstat: eplam enim
 Galathaz apl's scribit ab Epheso iux argumētū Hiero. Apl's aut
 post q̄ a mileto discedēs: vbi ad se vocat' ephesijs dixit: Nūc scio
 q̄ ampli' nō videbitis faciē meā. Actuū. xx. Accessit hierosolimaz
 cōgregato. iiii. cōcilio aploz 7 senioz. Actuū. xxi. vbi 7 ipe obfauit
 legalia: 7 alijs iudeis seruari pmissa sunt put narrat Comestor.
 nō ergo post tertiu hierosolimitān. cōciliū vt aliqui dicūt: nec post
 redargutionē Petri a Paulo q̄ fuit statū post tertiu cōciliū: quasi
 eodē anno vt Comestor voluit: nec post scriptā eplaz Pauli ad Ga
 la. cepit imediate hoc tertiu tps quo legalia fuere vniuersalr mor
 tifera. Cepit igit post. iiii. cōciliū qd vt ex scriptura actuū 7 additi
 onib' Comestoris pstatere poterit vltra q̄ anno. xx. a passiōe dñica
 celebratū est. sed quō p̄cise ceperit scriptura nō tradit. Sat' est tñ
 hoc quasi in pncipio nascētis ecclesie fuisse diffinitū et pro heresi
 dānarū obfuarē legē cū euāgelio: hodie quoq̄ esse 7 reputari dā
 natissimā heresi; oim fere maiorē que hacten' in ecclia dei surre
 rerūt. Ad obiecta vero Ebionitaz ex supinductis patebit solutio.
 Ad p̄mū de exēplo 7 inuitatiōe xp̄i Rñ. oīs actio xp̄i instructio et
 doctrina nra est. nec tñ oīs ei' actio a nobis est imitabilis put in
 actiōe miraculoz cōstat. In circūcisiōe x̄o xp̄i de mult' erudimur
 de hūilitate videlz obediētia 7 vitate carnis dñice: deq̄ legē eua
 cuatiōe. Vtq̄ bec actio xp̄i a nobis nō est imitabilis: cū 7 voce sua
 euacuatā legē audierim': 7 nos a xp̄o euacuos si legalibus vta
 mur ap̄ica tuba istructi sim'. Ad scdm 7 tertiu cū scriptura dicat
 circūcisiōe 7 legē dari ineternū. Rñ. ineternū data est circūcisiō
 pro se vel equialēti sustituto 7 signato videlz baptismo. 7 sile de
 lege pro euāgelio. Aut eternū scriptura sepi' accipit pro lōgo tpe
 sicut illud: colles eterni. 7 illud ineternū 7 vltra. 7 illd Josue. xiiii
 terra quā calcauerit pes tu' erit possessio tua ineternū. Ad q̄rtuz
 rps i hoc legē ipleuit q̄ moralib' p̄cept' psilia apposuit 7 ea pfecti
 us lucidauit 7 figur' ceremonialiū veritatē deduxit: ac ea i seipso

ad obiecta ebionitaz

7

23

47

5
6
7
8
suscepit. Ad quintū illa ep̄la ꝑciliij tertij quātū ad abstīnētiā for-
nicatōis fuit ꝑceptoria ⁊ ꝑpetuo obligat. quātū ad abstīnētiā alio
rū ciboz legaliū fuit ꝑuisoria ad tps ꝑꝑter mutuā societate iude
orū ⁊ gētiū ꝑseruādā. Interdū enī amic⁹ vel soci⁹ ab aliqb⁹ cibis
⁊ reb⁹ abstinet nō tā ꝑꝑter se q̄ ꝑꝑter socij abhoiatiōz. Ad sextū
ꝑro illo medio tpe iux̄ Aug. licebat de iudaismo ꝑuersis obseruare
legalia: ne lex ad statū velut idolatria inhiberet. Ad septimū illa
oīa hodie manēt ⁊ obligāt: nō tanq̄ legis sꝫ grē ⁊ noui institutio
nis ꝑcepta. Ad octauū nō ex mutabilitate ꝑcipiētis sꝫ ex ꝑrudētis
dispēsatiōe ꝑtingit q̄ diuersa ꝑcepta diuersis tꝑibus accōmoda ꝑ
ponat: sicut ē in ꝑposito. Ad vltimū dñs ipso facto reuocauit cir-
cūcisionē adīplens in se qđ in figura ꝑceperat obseruandū. vñ in
passione dixit: cōsumatū est. determinatiōe quoq̄ spūs scī quantū
ad gētiles ꝑuersos ꝑceptū de circūcisione reuocatū est in tertio ꝑci-
lio Actū. xv. quātū aut ad iudeos supponit̄ aliqñ simplr reuoca-
tū: ita vt hodie nō sit indifferēs: sꝫ tēpus reuocatōis nō fuerit ꝑ-
cise traditū. Ex inductis ꝑstat scde qōis absolutio: vñ videlz nos
circūcisione carnali xꝑm circūcisuz nō imitemur. ¶ Tertio loco q̄
rebat: fuit ne vera rephēsiō Petri a Paulo in ep̄la Gala. de obser-
uatione legaliū: an dispēsatiua ⁊ simulatoria. Hāz rerū ꝑorphiri-
us xꝑiane religiōis nefandissim⁹ hostis suaz scripturarū implet
volumina: ac inter cetera q̄ fedissime obijcit lris sacris ⁊ ecclie scē
dei: hoc vnū reticendū nō durit. Est enī ꝑncipes nꝑos sibi inuicē
inuidia affectos: seqꝫ scriptis etiā pueriliter ꝑūgere. Unde in Pe-
tro errozē dānat: cui⁹ rephensibilē Paulus inquit: in Paulo xꝑo ꝑ-
cacitate ⁊ rephensionis iactantiā condēnat. Huic igit̄ morbo ali-
qui de ꝑrimis nostris mederi volētes: dixerūt Petrū illū a Paulo
increpitū nō fuisse ap̄loꝝ ꝑncipē sed vnū de septuaginta duob⁹
qui eo nomine dictus est. Verū hec sententia ex ipso scripture ser-
rie elidit̄: hunc enim Petrū quem Paulus arguit appellari dixit
cephan qđ interpretat̄ caput: quo nomie ap̄loꝝ ꝑnceps a xꝑo do-
natus est: huic quoqꝫ asserit creditū esse euangeliuz circūcisionis
vti ⁊ sibi ꝑꝑuci: quare hunc ap̄loꝝ esse ꝑncipē oēs intelligūt. ve

3. 7.
de 5. 4. di. 1.
ad 5. 8. 17

87

rū Origenes Apolinaris Laodiceus Didimus Eusebius Emis-
semus Theodorus Heraclotes et alij antiquiores greci: quos etiam
Hieronymus in cōmētarijs eplę Galatharū imitatus est: ut Porphi-
rij vanitatē depellāt solēt dicere Petrū nihil rephēnsibile cōmississe
qui nō veritate s; simulatiōe quadā prudētī: ut iudeos lucriface-
ret legalia obseruauerit: quōd et Paulū sepi⁹ egisse actus aploꝝ deno-
tāt. Nec eū Paulus vere rephēderit cū eadē parte laborauerit. S; cō-
sulto prudēterq; dispēsatiōe et cōicatōe aploꝝ actū esse. hic ut se
subtraheret agētibus obsequiō legalia: quo alteri materiā digne
rephēnsiōis pberet. Alter x̄o publice et in faciē illi resisteret ut gē-
tiles: quoz erat ap̄lus lucrifaceret: quodq; in Petro rephēnderet:
rephēnsibili⁹ in seipsis indicarēt. In hoc igit̄ Hieronymus magnā
nostroz principū prudentiā cōmendari arguit: nō liuorē: nō erro-
rē: nō pcacitatē ut blasphemus Porphiri⁹ argumētatus ē. Hugu-
tū sacraz l̄fraz venerator insignis religiōis pugil indefessus: hec
Porphiri⁹ irritamēta cōtemnit: nec ut his abunde satisficiat: ma-
iorib⁹ se incōmodis artari pmittit. Opināt enī Petrū a Paulo ve-
re nō simulatorie fuisse icrepitū: ad id tñ nō liuore s; euāgelice li-
bertatis zelo adductū: et vere aliquid rephēnsibile cōmississe Petrū
cōsortelq; opīnionis sue Ambrosiū et Ciprianū. enumerat et Paulū
sup oēs testē interpellat: qui in p̄ncipio narratiōis sue Galatharū
p̄mo: verū se scripturū etiā iuramēto astrinxerat pmittēs. Que
aut̄ scribo vobis: ecce corā deo q; nō mentior. et sequit̄ ca. ij. Cū au-
tē venisset Petrus Antiochiā in faciē ei restitit q; reprehensibilis
erat. Prius enī q̄ venirēt quidā a Jacobo cū gentib⁹ edebat. cum
aut̄ venissent subtrahabat et segregabat se: timēs eos qui ex circū-
cissione erant: et simulatōi eius cōsenserūt ceteri iudei. Sed cum vi-
dissem q; nō recte ambularēt ad veritatē euāgelij dixi cephe corā
oībus: Si tu cū iudeus sis gētiliter viuas et nō iudaice: quō gētes
cogis iudaizare: et reliqua his x̄bis p̄dicator veritatis Paul⁹ eui-
dēter oñdit: et Petrū aliqd nō recte egisse: et a se vere nō simulatorie
fuisse rephēsum. quōd Hugu. modis oībus rephē esse ptendit: ne
in sacr̄ l̄is mēdaciū aliqd esto officiosuz admittēdū sit. Solis enī

vt Augustini ad Hiero. verbis vtar: illis scripturarū libris q̄ cano-
nici nuncupant̄ didici hūc timorē honorēq̄ deferre: vt nullū eo-
rū auctorē scribēdo errasse aliqd̄ firmissime credā. ⁊ alibi inquit
Si enī ad sacras lras̄ admissa fuerit: vel officiosa mēdacia: quid ī
eis remanebit auct̄is q̄ tandē de scripturis illis sn̄ia p̄ferat̄: cui⁹
pondere p̄tentiose falsitatē subruat̄ improbitas. Statiz enī vt p̄tu-
leris si aliter sapit q̄ cōtra nitit̄ dicet illud qd̄ p̄batū fuerit hone-
sto aliquo officio scriptorē esse mentitū. Ubi enī hoc nō poterit di-
cere si vbi ap̄lm̄ etiā sub iuramēto veritatē scribentē Petrū esse rep̄-
hensibilē: nec ābulare ad veritatē euāgelij id officioso aliquo ho-
nestoq̄ mēdacio credam⁹ ⁊ affirmemus scriptū hec Aug. In satis-
faciēdo igit̄ irritament⁹ Porphiri in altez̄ duoz̄ incōuenientiū
labi videbimur: quoz̄ altez̄ graue: altez̄ leue est. Leue si Aug. seq-
mur videlz̄ Petrū etiā post p̄firmatōz̄ s. s. aliqd̄ nō recte egisse: gra-
ue si Hiero. imitemur Paulū videlz̄ in scriptura canonica cui⁹ p̄-
est ep̄la Salathaz̄ filatione ⁊ officioso quodā mēdacio scripsisse.
Hoc scdm̄ ita graue ē: vt vniuersuz̄ robur sacraz̄ scripturaz̄ ener-
uet. Illud primū ita leue ē vt scriptura incōueniens nullū reputet
Nam ⁊ Job. post cōfirmatōz̄ s. s. de seipso ⁊ aliis scribit. Si dixerī-
mus q̄ pctm̄ nō habem⁹: nosip̄os seducimus: ⁊ veritas in nobis
nō est. In hoc igit̄ Petr⁹ aliquā saltē leuē ⁊ venialē culpaz̄ p̄rit: nō
quidē in eo q̄ legalia obseruauerit illo tpē ante diuulgatiōz̄ euā-
gelij: quo sibi ⁊ Paulo ⁊ alijs de iudaismo p̄uersis licebat. Sed in
hoc q̄ carnaliter nimīū cōdecēdebat iudeis: ⁊ minus caute apud
Antiochiā se habuit in legalīū obseruatiā: ita videlz̄ q̄ gētiles ex-
emplo suo ad eoz̄ obseruatiā quasi necessariā duci viderent̄. Nec
est nota: hec est culpa venialis saltē quā in Petro vt August. vult
Paulus obiurgat. In qua re habuit Aug. cōplures sue sn̄ie imita-
tores: possibile nanq̄ fuit ap̄los in dictis ⁊ factis suis vt homīes
aliqui errasse. Nullus tñ ap̄lus vel p̄p̄hta in quantum scriptor ali-
cuius partē scripture sacre aliquo modo errare potuit: alias tota
suspecta redderet. Nec igit̄ de tertio p̄blemate ac de circūcisiō-
nis materia quā p̄ma istius orōnis ptē explicandā sumpsim⁹. satē

sint dicta. ¶ Fuit pars altera orōis nre de impōne noīs Jesu: de
 q̄ in euāgelio. vocatū ē nomē ei⁹ Jesus qd̄ vocatū ē ei ab anglo p̄f
 q̄ in vtero cōcipere. Nepe vti circūcisiōis rit⁹ cepit ab abraā. ita
 ⁊ i circūcisiōe noīs impositio ab eodē orta est. Qui enī primo di
 ctus est Abrahā hoc est pater excelsus: circūcisiōe sua a dño me
 ruit appellari Abrahā hoc est multarū gentium pater. Gen. xvij.
 Abīnde igit̄ apud hebreos inoleuit: vt nascētibus paruulis ante
 octauū circūcisiōis diem noīa nō imponerent: quasi nedū esse
 ceperint. qui spūale esse cōsecuti non sunt: quē morem ⁊ euangeli
 ca religio in paruulis suis ante sacrū baptisma custodit. Octauo
 igit̄ die a natiuitate sua temporalī circūcidiū puer ille benedi
 ctus: celi ⁊ terre dñs: ac nominat̄ Jesus: vt oēm legalem iusticiā
 impleat: Nec alio noīe vocari debuit: qui tale munus gr̄e a deo ac
 ceperat: vt per ipsum ⁊ in ipso saluarent̄ oēs. Jesus nempe saluar
 roz interpretat̄. Ipse enim saluū faciet pp̄lum suū a peccatis eorū
 interpretatiōe angelica Mathei. j. Hoc est igit̄ qd̄ Esayas de mes
 sie noīe prophetarat: vocabit̄ tibi nomen nouū qd̄ os dñi nomi
 nauit. Noīauit quidē ⁊ xp̄o nomē imposuit os dñi angelico vide
 licz ministerio p̄t in reliquis dei apparitiōibus cōstat. Flouū aut̄
 nomē Jesus ideo dictū est qd̄ in ea vbertate ⁊ p̄fectiōe qua xp̄o cō
 uenit nulli vnq̄ alteri impositū est: nec in futurū imponet̄: lz enī
 aliq̄ ante xp̄m hoc noīe dicti sint: quib⁹ ⁊ rō noīs quantū ad ali
 quā particularē ⁊ tpalem salutē quā attulerūt cōpetebat. Sicut p̄z
 de Jesu naue successore Moyli qui terraz p̄missionis intrauit et
 pp̄lo partitus est: ⁊ de Jesu filio iosedech qui cū Sorobabel sedo
 edificauit templū. ⁊ de filio sirach qui Ecclesiasticū scripsit: et in
 multis pp̄lm erudiuit vey scdm̄ rationē spūalis vniuersalis ⁊ ple
 nissime salutis nomē Jesus ita est xp̄o pp̄riū vt nulli alteri cōue
 niēs sit. Solus enī vere ⁊ anthonomatice dī Jesus. i. saluator: qui
 sol⁹ vere spūaliter vniuersaliter ⁊ excellētissime saluauit. Hac igit̄
 tur cōsideratiōe nomē Jesus dcm̄ est eē nouū cōueniētissimeq; xp̄o
 ipositū. Nec ob. qd̄ Esay. vii. de messie noīe scribit̄: vocabit̄ nomē
 ei⁹ emāuel. ⁊ viij. voca nomē ei⁹ accelera spolia d̄trabe festia p̄dare

83
et nono vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius: deus fortis: princeps futuri seculi: princeps pacis. vniuersis enim his nominibus quodammodo prenotatur et figuratur nomen Iesus quod est significatiuum nostre salutis. In eo enim quod dicitur emanuel: quod interpretatur nobiscum. designatur causa nostre salutis que est unio diuine et humane nature in persona filii dei: per quam actus est ut deus esset nobiscum princeps. In eo vero quod dicitur voca nomen eius: accelera spolia detrahe festina predicare: designatur a quo nos saluabit: quoniam a diabolo cuius spolia abstulit. vnde Collosei. i. spoliatus principatus et potestates traduxit confidenter. In eo vero quod dicitur vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius: princeps futuri seculi: princeps pacis: designatur via et terminus nostre salutis in quantum mirabili diuinitatis consilio et virtute ad hereditatem futuri seculi producimur vbi erit perfecta pax filiorum dei sub ipso principe deo. Nomen igitur Iesu gloriosius omnique cultu dignissimum nomen quod cecis dedit visum: surdis auditum: claudis gressum: sermonem mutis: vitam mortuis: totaque diaboli potestatem de obsessis corporibus effugauit. Nomen cui omne genua flectendum est: nomen in quo solum nos oportet saluos fieri: nomen vti que quod est super omne nomen. Non decuit ut Origenes inquit primum ab hominibus appellari: nec ab eis afferri in mundum. Unde significanter euangelista subintulit quod vocatum est ei ab angelo priusquam in utero conciperetur. Huius quoque nominis ut venerabilis Beda presbyter ait: Electi sua spirituali circuncisione princeps existere gaudent. Quatenus ut a christo christiani: ita a Iesu. i. saluatore saluati vocentur et sint. Hoc itaque et rei et nominis munus spirituali circuncisione: cuius laus non ex hominibus sed ex deo est inueniendi: persequamur singuli declinantes mala: rectaque sectantes: memores propheticæ monitionis circuncidimini domino et auferite preputium cordium vestrorum: ut vbi tempus nostre dissolutionis ingruerit: non ut Sichemite falso circuncisi pereamus: sed vera ac spirituali circuncisione mundati et a Iesu saluatore saluati patriam vere promissionis ingressi eterna beatitudine gloriemur. Amen.

gene. 3A.